

NATURA 2000-GEBIED: 070 LINGEGEBIED & DIEFDIJK-ZUID
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 15 MEI 2018

Aanwezig namens Provincie:
Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek: 15 mei 2018

Doel

Het jaarlijkse PAS-veldbezoek heeft als doel om de vinger aan de pols te houden m.b.t. zichtbare ontwikkelingen van de stikstofgevoelige habitattypen in het Natura 2000-gebied. Centraal staat daarbij de vraag of er ontwikkelingen zijn die afwijken van datgene waar in de gebiedsanalyse van uit is gegaan. Als voorbereiding op het veldbezoek is de beheerder gevraagd naar eerder waargenomen signalen uit het veld. Daarnaast zijn de gebiedsanalyse en het verslag met aandachtspunten van vorig jaar doorgenomen. In 2017 zijn gebieden van Zuid-Hollands landschap bezocht en aanvullend de Put van Bullee (Staatsbosbeheer). Bij het veldbezoek van dit jaar (2018) zijn alleen gebieden in Gelderland bezocht.

Bevindingen

Veegbesluit

De Minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft recent een aanvullend aanwijzingsbesluit (het veegbesluit) genomen voor 100 Natura 2000 gebieden in Nederland. In deze Natura 2000-gebieden kwamen ten tijde van de aanwijzing bepaalde habitattypen en soorten voor, waarvoor in het aanwijzingsbesluit nog geen instandhoudingsdoelen waren geformuleerd. Het veegbesluit herstelt deze situatie en formuleert voor de betreffende natuurwaarden nu ook instandhoudingsdoelen. Voor Lingegebied & Diefdijk-Zuid geldt dat op grond van dit veegbesluit voor de habitattypen Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150), Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510A (glanshaver) en H6510B (grote vossenstaart) instandhoudingsdoelen zijn toegevoegd.

Vegetatiekartering

In opdracht van Staatsbosbeheer, Provincie Gelderland en Zuid-Hollands Landschap wordt in 2018 door drie bureaus een vegetatiekartering uitgevoerd van het hele Natura 2000-gebied. Deze dient onder andere om de huidige habitatypekaart te actualiseren. Zowel op de habitatypekaart aangegeven habitattypen en ZG-typen (zoekgebieden) als overige vegetaties die potenties hebben om zich als habitatype te ontwikkelen, worden meegenomen. De ZG-typen op de habitatypekaart betreffen gedeelten waarvan bij aanwijzing nog onvoldoende zeker was of het betreffende habitatype daar voorkomt. Een H9999 code op de habitatypekaart betekent dat onzeker is of/welk habitatype voorkomt. Dit betreft voornamelijk bossen waarvoor nadere inventarisatie moet uitwijzen om welk subtype Vochtige alluviale bossen het gaat: Zachthoutoobossen (H91E0A, niet stikstofgevoelig), Essen-iepenbossen (H91E0B) of Beekbegeleidende bossen (H91E0C). Op basis van de kartering zal de habitatypekaart worden geactualiseerd. Op 9 mei heeft een gezamenlijk veldbezoek plaatsgevonden van karteerders en opdrachtgevers om de vegetatiekartering optimaal af te stemmen op de gewenste actualisatie van de habitatypekaart. De resultaten hiervan zijn kort besproken tijdens het PAS-veldbezoek.

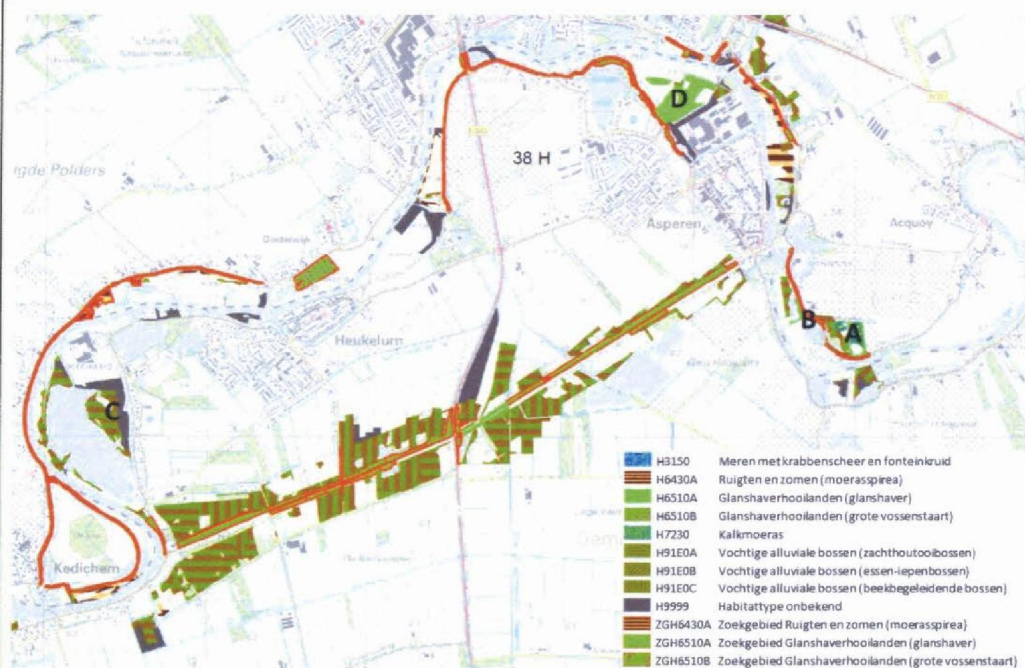
Status uitvoering PAS-maatregelen

Provincie Gelderland is samen met de terreinbeheerders bezig met het uitwerken van de (hydrologische) maatregelen M3b en M4. M3b verbeteren interne waterhuishouding Nieuwe Zuiderlingedijk wordt door Staatsbosbeheer gedaan. M4 aanleg en inrichting hydrologische bufferzone (ten noorden van het Natura 2000-gebied ter hoogte van de Nieuwe Zuiderlingedijk) pakt de provincie zelf met het

waterschap op. De uitvoering van het onderzoek naar kennisleemten ligt bij Staatsbosbeheer (M5a,a effect uitgevoerde interne maatregelen in Put van Bullee op habitattype H7320). Vanwege twijfels of maatregel M1 verondiepen of dempen waterloop noordelijk van Put van Bullee een geschikte en effectieve maatregel is, wordt prioriteit gegeven aan de PAS-maatregel M5a-a om de oorzaken van verdroging van Kalkmoeras (H7230) te achterhalen.

Habitattypen

Alle stikstofgevoelige habitattypen zijn bezocht behalve de Essen-iepenbossen (H91E0B). Van alle stikstofgevoelige habitattypen is de kwaliteit mondeling toegelicht door de beheerders. Op de habitattypenkaart hieronder zijn de bezochte locaties aangegeven, die hieronder worden toegelicht: A. Put van Bullee, B. Zoekgebied Glanshaverhooiland, C. Vochtig alluviaal bos (H9999, waarschijnlijk H91E0C) met essentaksterfte en D. Asperense Waard.

Kalkmoeras (H7230)

Dit habitattype is aanwezig in de Put van Bullee (**locatie A**), bestaande uit het 'oorspronkelijke' kalkmoeras en een aanliggend deel dat ca. 10 jaar geleden is ingericht. In het oorspronkelijke deel is een aantal jaar geleden de bosrand flink teruggezet. De effecten op de vegetatie en waterstanden zijn minder groot dan verwacht, de beheerder had een grotere populatie orchideeën verwacht. De vegetatie ontwikkelt zich en is te typeren als kalkmoeras (onder andere Associatie van Bonte paardenstaart en Moeraswespenorchis, 09BB05). Door het fijne reliëf in het gebied komt de vegetatie in een mozaïekstructuur van vegetatietypen voor. Bij de vegetatiekartering die dit jaar wordt uitgevoerd, worden deze verschillende vegetatietypen nauwkeurig in beeld gebracht. Het gebied wordt gevoed door lokale kwel dat in de huidige situatie mogelijk te kort en/of onvoldoende aan maaiveld komt. Van belang is om de juiste hydrologische maatregelen te nemen, hiervoor wordt eerst onderzocht door Staatsbosbeheer hoe het gebied functioneert en met welke (hydrologische) knelpunten het gebied te maken heeft (M5a,b Oorzaak verdroging en eventueel aanvullende herstelmataatregelen H7320 in Put van Bullee). Er wordt onder andere een Iteratio-analyse uitgevoerd. In het kalkmoeras staat een aantal peilbuizen, waarvan sommige sinds 1,5 jaar niet meer wordt uitgelezen. Voor het hydro-ecologisch onderzoek en de PAS-procesmonitoring zijn oude reeksen van belang, het is daarom belangrijk dat deze peilbuizen weer in gebruik worden genomen. Het gebied wordt jaarlijks gemaaid. In het 'nieuwste' deel van de Put van Bullee is veel opslag van els. Tevens wordt jaarlijks een strook gespaard ten behoeve van structuurvariatie. De strook die dit jaar is

gespaard bevat ook veel elsopslag. Dit is onwenselijk voor het Kalkmoeras maar ook voor Glanshaverhooiland (H6510A) dat hier op hoger gelegen delen aanwezig is. Staatsbosbeheer overlegt intern hoe het reguliere maaibeheer moet worden ingevuld om opslag tegen te gaan.

Vochtige alluviale bossen (H91E0B en -C)

De Essen-iepenbossen (H91E0B) en Beekbegeleidende bossen (H91E0C) komen verspreid voor in het Natura 2000-gebied en zien er over het algemeen kwalitatief goed uit. Vorig jaar werd als aandachtspunt genoemd dat de kwaliteit onder druk kan komen te staan vanwege essentaksterfte. In deze twee bostypen heeft es maar een klein aandeel, waardoor het risico van essentaksterfte op de kwaliteit van deze bossen beperkt is. Het bos op bezochte **locatie C** bestaat wel voor 80-90% uit gewone es (zie foto). Dit bos (op de habitattypenkaart aangegeven als bos met onbekend habitatype, H9999) is aangemeld voor kaalkap en staat bij Staatsbosbeheer op de wachtlijst. De elzen worden bij de kap van de essen gespaard. Daarna wordt het gebied ingeplant met soorten die passen bij het habitatype. Dit wordt uitgewerkt door de landelijke werkgroep 'essentaksterfte' binnen Staatsbosbeheer. Het is van belang dat de werkgroep rekening houdt met de status van habitatype H91E0 op de locaties waar opnieuw wordt ingeplant.

Het essenbos (H9999, waarschijnlijk H91E0C) dat is aangemeld voor kaalkap.

Glanshaverhooilanden (H6510A en -B)

In het Gelderse deel van het Natura 2000-gebied komt Glanshaverhooiland subtype glanshaver (H6510A) voor rondom de Put van Bullee (zie eerder), langs de Nieuwe Zuiderlingedijk en in de Asperense Waarden. Naast de Put van Bullee zijn de Asperense Waarden bezocht (**locatie D** & zie foto). De kwaliteit van de vegetatie is in orde, maar er is winst te behalen. De biomassa is momenteel hoog. Twee keer maaien in plaats van één keer biedt kansen om de verschraling te versnellen. Voorheen werd pas na 15 juni gemaaid (na het broedseizoen). Volgens de 'Koepelvisie graslanden' (Staatsbosbeheer) is de richtlijn half mei, zolang wordt gewerkt volgens de gedragscode. In een deel van het glanshaverhooiland komt trosdravik voor. Dat suggereert dat deze vegetaties mogelijk kwalificeren als Glanshaverhooiland subtype grote vossenstaart (H6510B). Uit de vegetatiekartering die dit jaar wordt uitgevoerd, zal het onderscheid moeten blijken. Staatsbosbeheer geeft mee aan het bureau dat de kartering uit gaat voeren dat concreet gelet moet worden op voorkomen van type A dan wel type B. Trosdravik bloeit vroeg in het jaar. Op basis van de vegetatiekartering kunnen bij het maaibeheer delen met Trosdravik worden uitgelint en gespaard, om te voorkomen dat deze soort uit de vegetatie verdwijnt door het maaien op een voor deze soort ongunstig moment.

Tevens zijn verspreid door het Natura 2000-gebied zoekgebieden aangegeven voor type H6510A. Eén locatie is bezocht (**locatie B** & zie foto). De zoekgebieden zullen tevens worden gekarteerd dit jaar. Op basis daarvan wordt beoordeeld in hoeverre deze daadwerkelijk tot het habitatype behoren.

De biomassa van de vegetatie in het Glanshaverhooiland (H6510A) in de Asperense Waarden is momenteel hoog.

Eén van de zoekgebieden voor Glanshaverhooiland (H6510A en -B).

Conclusies

De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen in het Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk-Zuid verloopt zoals in de PAS-gebiedsanalyse beschreven is. Wel zijn er de volgende aandachtspunten geconstateerd:

- Essentaksterfte blijft een punt van aandacht, al is het risico hiervan beperkt. Er worden maatregelen genomen in de bossen die vooral uit gewone es bestaan. Bij het opnieuw inplanten van geveld bos dat nu vooral uit es bestaat, is het van belang dat de werkgroep 'essentaksterfte' binnen Staatsbosbeheer voor soorten kiest die binnen de aangewezen habitattypen passen.
- In het kalkmoeras staat een aantal peilbuizen dat sinds 1,5 jaar niet meer wordt uitgelezen. Voor het hydro-ecologisch onderzoek en de PAS-procesmonitoring zijn oude reeksen van belang, het is daarom belangrijk dat de peilbuizen weer in gebruik worden genomen. In het monitoringsplan voor de PAS procesmonitoring is aangegeven welke buizen op welke locaties dienen te worden ingericht.
- Staatsbosbeheer spant zich in om via het reguliere maaibeheer in het Kalkmoeras de opslag van els verder tegen te gaan. Hetzelfde geldt ook voor het beheer van de Glanshaverhooilanden, om vershraling te versnellen.
- Staatsbosbeheer geeft mee aan het bureau dat de vegetatiekartering doet om bij het Glanshaverhooiland in de Asperense Waarden specifiek aandacht te hebben voor het voorkomen van trosdravik. Dit is van belang om het onderscheid te kunnen maken tussen de twee typen Glanshaverhooiland (H6510A en H6510B).

Bevindingen 2017 en stand van zaken n.a.v. veldbezoek 2018

Alleen de relevante bevindingen zijn benoemd, dus niet de bevindingen die te maken hebben met de gebiedsdelen in Zuid-Holland die in 2017 zijn bezocht.

- 2017: PAS-onderzoeksmaatregel M5a-d (hydrologisch onderzoek beekbegeleidende bossen): de uitvoering van deze maatregel ligt bij provincie Gelderland, zij gaat na wat de stand van zaken is omtrent dit onderzoek. Een overweging is om Oud Schaayk eveneens mee te nemen in het onderzoek, om de potenties van de graslanden en de bossen daar te verkennen.
2018: Deze onderzoeksmaatregel heeft betrekking heeft op Diefdijk-west, is gecontracteerd aan Staatsbosbeheer en die is bezig met de uitvoering ervan.
- 2017: De kwaliteit van zowel het beekbegeleidende bos als het essen-iepenbos kan mogelijk onder druk komen te staan vanwege essentaksterfte.
2018: Het risico lijkt gering vanwege het beperkt aandeel essen in de bossen. Op een bezochte locatie met bos dat bijna volledig bestaat uit es, worden alle essen gekapt en wordt het bos opnieuw ingeplant met soorten die passen bij het desbetreffende habitatype.
- 2017: Voor het kalkmoeras in de Put van Bullee blijft verdroging een zorgpunt en het is van belang dat hydrologische herstelmaatregelen verder worden verkend (M5a-a en M5a-b). De

beheerder uit zijn twijfels over of het effect van maatregel M1 voldoende zal zijn om de verdroging tegen te gaan.

- 2018: de provincie heeft gesprekken gevoerd met eigenaren gelegen aan de te dempen sloot. Geconstateerd is dat er drainage in de sloot ligt en de maatregel niet effectief is. Daarom wordt allereerst prioriteit gegeven aan de andere PAS-maatregel (M5a,a) waarbij een onderzoek naar het functioneren van de Put van Bullee wordt uitgevoerd, om een goed beeld te krijgen van de (hydrologische) knelpunten alvorens maatregelen worden uitgewerkt. 2017: Een vegetatiekartering van het hele Natura 2000-gebied is van belang om de habitattypenkaart te actualiseren en om te checken of er aanvullende habitattypen kunnen worden aangewezen. 2018: Dit jaar wordt de vegetatiekartering uitgevoerd, zowel van de aanwezige habitattypen als de zoekgebieden en overige relevante vegetaties.

Voor volgend jaar (2019)

Volgend jaar dient aandacht te worden gegeven aan de uitkomsten van de vegetatiekartering en de invloed daarvan op de habitattypenkaart en daarmee op de invulling van de herstelmaatregelen en het beheer.

Dit verslag is vastgesteld door

[Redacted signature]

Handtekening

(datum)

28 sept 2018

[Redacted signature]

Staatsbosbeheer

Handtekening

[Redacted signature]

4-10-2018

Provincie
Gelderland